

povšeči mi je to, da v sestavkih ni stalnega reda, nego vsak stoji samostalno, sedaj je iz tega kraja, sedaj iz onega, kar je posebno pripravno, da se mladi čitatelj ne utruji, marveč se vedno zanima za stvar. Primerne so tudi precēj lepe slike, katere pojasnujejo skoraj vsak sestavek (v I. sv. jih je 26., v II. sv. pa 19). Prav želeli bi bilo, da se tudi naša lepa slovenska domovina v podobnem delu opiše, posebno ker „Dom in Svet“ že dolgo priobčuje slike naših najlepših krajev, pa bi imeli s tem lepo delo domovini na čast, mladini pa v korist.

J. Barle.

Novi listovi iz Afrike od Dragutina Lermana. Priobčio Jul. Kempf. Osmerka. Str. 87. — Mladi podjetni Hrvat Lerman pridobil si je že lepih zaslug na Kongu, kjer je sedaj načelnik vshodnega Kuanga v Popocabaci. Svoje dogodke priobčuje vedno svojemu prijatelju Kempfu v Požegi v pismih, in tako so nastali: „Listovi iz Afrike“, katere je Kempf izdal že pred tremi leti, in o katerih je že izpregovoril „Dom in Svet“. L. 1891. se je vrnil Lerman v svojo domovino, da si malo okrepi zdravje, vendar se je še iste jeseni vrnil zopet na nove ekspedicije. Preprosto in poljudno opisujejo se tu težave, s katerimi se je bojevali našim prosvetiteljem, a zveemo tu tudi marsikatero zanimivosti o onih ubogih narodih, katerim še ni posvetila luč krščanstva in prosvete. Hrvati so vsakako lahko ponosni, da imajo v onih daljnih in zapuščenih krajih vrlega delavca, kateri pa razven tega tudi iskreno ljubi svojo staro domovino, kar dokazujejo prav lepo premnogi stavki iz te knjižice in pa bogata zbirka predmetov iz Konga, katero je Lerman podaril arheološkemu muzeju v Zagrebu. Knjiga bode vsakoga zanimala. J. Barle.

Nemške književne zanimivosti.

Das Dekanat Neukirchen. Von Ignaz Orožen, Domprobst. 1893. Im Selbstverlage des Verfassers. St. Cyrillus-Buchdruckerei in Marburg. Mala osmerka. Str. 612. Cena 1 gld. 60 kr.

Jako nas je razveselila ta knjiga, ki je izšla začetkom novega leta v Mariboru, tembolj, ker so, žal, dokaj redke knjige, ki bi obravnavale našo slovensko-štajersko zgodovino. Neutrudljivi gospod pisatelj — „južnoštajerski Nestor“ — si je pridobil s svojimi kronikami velikih zaslug za našo krajevno zgodovino. Knjiga, o kateri poročamo, je že osmi del njegovega velikega dela „Das Bisthum und die Diocese Lavant“. Prvi del je izhajal kot priloga lavantinskega duhovskega imenika od leta 1868. do 1875. in je l. 1875. izšel tudi v posebni izdaji. Obsega zgodovino lavantinske škofije, stolnega kapitula in dekanije: mariborsko, marenberško, jareninsko, lenarško (v Slov. goricah), hoško (Hoče — Kötsch) in cirkovško. V II. zvezku (l. 1877.) obravnava zgodovino benediktinskega samostana v

Gornjem gradu in dekanije gornjegrajske, v tretjem pa zgodovino arhidijakonata savinjskega in dekanije cejske. Četrty zvezek obsega dekanijo braslovsko in laško (Tüffer), peti dekanijo Šaleško dolino, šesti dekanijo Kozje (Drachenburg) in sedmi dekanijo rogaško. — V osmem zvezku je pa sedaj popisana zgodovina osmih župnij dekanije Nove cerkve, namreč: župnija sv. Lenarta v Novi cerkvi, sv. Jerneja v Vojniku, sv. Martina v Rožni dolini, sv. Jožefa v Frankolovem (Sternstein), Vnebovzeta Marijinega v Dobrni, sv. Petra in Pavla v Vitanju, sv. Jošta na Kozjaku, Naše ljube Gospe v Črešnjicah. — Od 7. do 32. strani govori v obče o dekaniji, o važnejših dogodkih iz rimske, srednjeveške in poznejše zgodovine ter navaja različne spomenike in napise, ki so se našli v teh krajih. Od 33. strani naprej pa opisuje zgodovino posameznih župnij z mnogimi izpiski iz župnijskih in drugih arhivov. Prav to znatno povišuje vrednost knjigi, ker prinaša točen prepis raznih listin. Dodana je tudi zgodovina posameznih grajščin, ki se nahajajo v kaki župniji, in pa vrsta duhovnih pastirjev; istotako vestno omenja vsako zgodovinsko ali umetalno znamenitost. Na str. 182. nam podaje gospod pisatelj nekoliko črtic iz življenja Slomšekovega, ki je kapelanoval v Novi cerkvi od leta 1827. do 1829., za kar smo mu prav hvaležni. Naš namen ni, da bi ocenjevali knjigo, ker to bi mogel storiti le tisti, ki je prebrskal vse one listine, katere je pisatelj porabljal pri sestavljanju svojega dela: hoteli smo le opozoriti s tem poročilom omikane Slovence na to knjigo.

Gospod Orožen je v petindvajsetih letih obdelal večji del lavantinske škofije na desnem bregu Drave in nekoliko župnij na levi strani. Preostaje še deset dekanij; tu na levi strani Drave (Ljutomer, Velika nedelja in Ptuj), sedem pa na desni strani (Zavrče, Slovenji Gradec, Vozenica, Slovenska Bistrica, Konjice, Šmarje in Brežice). — Torej je še dokaj težavnega, a tudi hvaležnega dela. Žal, da bode marljivi in spretni delavec moral prepustiti to delo drugim rokam; prav neprijetno so nas ganile besede pisateljeve v uvodu: „Ich habe seit dem Jahre 1868 an diesem Werke mit vieler Vorliebe gearbeitet, bin aber nun gezwungen, die Feder zur Seite zu legen — senui enim et oculi mei caligaverunt.“ (Od l. 1868. sem delal to delo z veliko ljubeznijo, a sedaj sem prisiljen odložiti pero: postaral sem se in moje oči so otemnele.) Dal Bog, da bi to hvalevredno delo našlo v kratkem spretnega nadaljevalca, če mogoče — v slovenskem jeziku. Važno je to delo ne le za našo cerkveno zgodovino, ampak tudi posvetno. Krajevna zgodovina je pri nas Slovincih posebnega pomena: svoje države, svojih vladarjev nismo imeli, naša zgodovina tiči torej v ljudstvu. Zadnji čas je, da se zberó razne listine po župnijskih in občinskih arhivih in drugi spomeniki, kakor se je tu in tam

že zgodilo, sicer nam propade še to. Take kronike nam bodo potem kazale sliko našega prostega naroda v prejšnjih stoletjih, in na njihovi podlagi se potem lahko sestavi dostojna in popolna zgodovina celega slovenskega naroda.

Prijateljem domače zgodovine toplo priporočamo delo g. Orožna.

F.

Aus dem Süden. Agramer Skizzenblätter von Gojmir Krek. Sonderabdruck aus der Zeitschrift „Südsteierische Post“. Marburg 1893. Verlag des Verfassers. Druck der St. Cyrillus-Buchdruckerei. Str. 62. — V lepih, navdušeno pisanih črticah imamo opisano življenje in gibanje naših bližnjih sosedov Hrvatov. Namenil se je pisatelj narisati nam „hrvaške Atene“ — Zagreb, po-

rablja pa vsako priliko, da nam kaže tudi splošni napredek bratskega naroda. Primerno je prepletano opisovanje znamenitejših zagrebških ulic in krajev z razmotrivanjem o velikem napredku hrvaškega naroda v vedi in umetnosti, posebno proslavlja pisatelj delovanje jugoslovanske akademije in „Matiče Hrvatske“. Iz Zagreba nas vede še v Stenjevec, spremljamo ga lahko tudi na visoko Sljeme. — Dobro je izbral pisatelj tvarino za svoje kratke črtice, ker ni zašel preveč v posameznosti, pa tudi ne prezrl znamenitosti. Tu imamo — seveda majhno, a prav lepo — podobo o sedanjem stanju Hrvatov. V svoji gorečnosti je zašel včasih pisatelj v razmišljanja, katera niso v tesni zvezi z namenom črtic, n. pr. prizor o prihodu vlaka str. 48 nasl. Fr. O.

Razne stvari.

Naše slike.

Ker nismo mogli niti v predzadnji, niti v zadnji številki popisati slik, ozrimo se najprej v predzadnjo številko. „Kapela božjega groba“ je posneta popolnoma po istiniti fotografiji. Arabsko oblečeni človek na desni je „kavás“, t. j. nekak služabnik ali spremnik, ki spremlja razne obhode in skrbi za red, kakor pri nas stražniki. — „Tudi vejicam treba časa“, t. j. mati govori hčerki: „Bodi stanovitna v učenju in ne odnehaj ob vsaki težavi. Tudi vejice v butarici ne nastanejo kar hipoma.“ Zakaj pa kaže mati hčerki take vejice, to ni težko uganiti. Morda bi kdo utegnil sliko umevati drugače. — „Glavni del Škofje Loke“ nam kaže Loko, kakoršna je bila še pred dvema letoma. Sedaj ima grad drugačno lice, kakor bodo videli čitatelji v poznejši sliki. — „Učenca v Emavsu“. Ta slika nam kaže prav jasno značaj holandske šole, izmed katerih je zlasti imeniten Rembrandt Harmensz van Rijn (1607 do 1669). Sveti dogodek je naslikan prav tako, kakor bi se bil godil ob Rembrandtovem času v kaki gostilni. — V zadnji številki je znamenita: „Nevera sv. Tomaža.“ To sliko je slikal našim naročnikom že znani Rubens. Dasi ima slika mnoge prednosti, katere se lahko spoznajo tudi na našem posnetku, vendar so na njej tudi nedostatki. Človek bi dejal, da je sv. Tomaž oni mož, ki ima razprostrate roke, toda ta je sv. Janez, Tomaž pa je srednji med apostoloma, oni, ki se je z glavo najbolj približal roki Gospodovi in tako živahno gleda rano na roki. Večina slikarjev je vpodobila oni trenutek, ko je Tomaž ves zavzet zaradi ran Jezusovih izrekel: „Moj Gospod in moj Bog.“ Rubens pa nam kaže samo čudenje apostolovo; Tomaž je v resnici „zaverovan“ v to, kar gleda. Podoba je visoka skoro poldrugi meter, široka malo manj. Je-li še v Anversu, kjer je bila nekdanj, ne vemo.

„Nevernega Tomaža“ je vpodobilo mnogo imenitnih slikarjev. Guercino ga je naslikal položivšega svojo roko v stran Jezusovo. Caravaggi je naslikal sv. Tomaža v trenutku, ko ga je prijel Jezus za roko in del njegove prste v svojo stran. Zdi se, da Tomaž preplašen kliče: Moj Gospod, moj Bog! Veliki Ticijan je izrazil to misel še živeje: Izveličar je prijel Tomaža za roko, naj bi jo položil v njegovo stran. Toda Tomaža je obšel svet strah, da se brani: prsti so se mu na roki skrivili, glava se mu je uklonila, oči so na pol zaprte, levo roko si pritiska na prsi in tako kaže notranjo bolečino. Jednako skoro sta slikala Tomaža Le Mutien in Le Sueur. Poussin pa je naslikal Tomaža klečečega pred Izveličarjem: Videl je Gospoda, in to mu je dovolj; ne želi si nič drugega. — Iz tega se vidi, da je prizor res primeren predmet za slikarstvo. — Iz današnje številke omenjamo samo: „Božje dete spava.“ Kdo ne vé, da je Rafael slikal Marijo ali sveto družino na razne načine! V tej podobi nam kaže Marijo, ko je razgrnila Jezuščka in vidi, da dete mirno spava. Poleg nje je sv. Janez Krstnik. Ta trenutek se kaže tukaj tako lepo, milo, ljubeznivo, da sliko gledaš in gledaš. S kratka rečem: Izražena je vsa sreča materina, in ta sreča je — njeno dete. Mati Božja je naslikana preprosto, v lahni obleki, a vendar veličastno, s krono na glavi kot kraljica. Ljubko drži z levico sv. Janeza, češ, naj bode miren, da ne vzbudi Jezuščka. In sv. Janezek — da tako rečem! Ali si moreš misliti veselejšega, pobožnejšega in srečnejšega dečka, kakor je tu sv. Janez? Prizor je pod milim nebom. Ozadje nam kaže neko razvalino blizu Rima. — Mi pa posvečujemo to sliko Kraljici majnikovi, ljubi materi, ki se veseli v prosti prirodi svetega deteta in ž njo se ga veselimo tudi mi! — Izvirna slika je — kolikor vem — v Parizu, in ni velika, samo nad pol metra visoka in primerno široka.